

нього. Так, законодавець закріпив можливість узаконення самочинно збудованого житла. Зокрема, відповідно до ч. 5 ст. 376 ЦК України на вимогу власника (користувача) земельної ділянки суд може визнати за ним право власності на нерухоме майно, яке самочинно збудоване на ній, якщо це не порушує права інших осіб.

Отже, подружжя може набути право спільної власності на самочинно збудоване житло, якщо вони є співвласниками земельної ділянки, де іншою особою (іншими особами) було здійснено самочинне будівництво, і подружжя звернулося до суду з позовом про визнання за ним відповідного права. Водночас право спільної власності на самочинно збудоване житло може бути за рішенням суду визнане за подружжям, які здійснили самочинне будівництво на земельній ділянці, що не була їм відведена для цієї мети, за умови надання земельної ділянки у встановленому порядку подружжю під уже збудоване нерухоме майно.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/chapter02.html>.

2. Романович С. М. Юридичні підстави виникнення права спільної часткової власності фізичних осіб: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. М. Романович. – К., 2012. – 213 с.

3. Спасибо І. А. Набуття права власності: монографія. / І. А. Спасибо – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва, 2009. – 171 с.

УДК 349.2 :001.12/18 (043.2)

Гончарук В. В., к.ю.н.,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
м. Харків, Україна

МОРАЛЬ І МОРАЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ ТРУДОВОМУ ПРАВІ

Насамперед, необхідно відзначити, що специфіка трудових відносин полягає у тому, що вони регулюються низкою соціальних норм – як правових, так і не правових. В свою чергу, здійснивши певний аналіз цього питання у сфері науки трудового права та правозастосовної практики, можемо стверджувати, що ключове значення серед не правових норм належить саме моралі та моральності. Необхідно вказати, що ці поняття не є тотожними та наділені певною специфікою щодо регулювання трудових відносин.

Відтак, мораль – це система формальних, у вигляді правових приписів поглядів, уявлень, норм та оцінок, що регулюють поведінку людей у суспільстві, практична реалізація положень якої забезпечується громадським осудом та іманентним імперативом соціалізованого індивіда.

Філософ Джеремі Бентам зауважив, що мораль «у найзагальнішому розумінні – це вчення про мистецтво направляти дії людей таким чином, аби отримувати найбільший об'єм щастя». Мораль завжди носить соціально-груповий характер: мораль сім'ї, мораль соціальної групи. Мораль завжди нав'язується особистості ззовні у формі певних норм та правил. Оцінка моральної поведінки виходить із соціального оточення. В свою чергу, моральність – це внутрішня установка індивіда діяти відповідно до власної совісті та свободи волі – на відміну від моралі, яка, поряд із законом, є зовнішньою вимогою до поведінки індивіда.

В межах трудових правовідносин мораль та моральність здійснюють регулювання трудових відносин поряд з їх правовою регламентацією. Окрім того, в деяких випадках моралі та моральності надається значення норми права, тобто, застосування відповідної норми права стає неможливим без урахування моральних вимог. Означений факт, тобто факт надання моральним нормам юридичного значення у сфері праці, визначає необхідність окремого розгляду, вивчення та дослідження значення й впливу моралі й моральності на правове регулювання трудових відносин.

Однією з тенденцій сучасної генези трудового права відслідковується диференціація трудового законодавства. Особливої уваги заслуговує той факт, що низка вимог, які висуюються до окремої категорії працівників та роботодавців, або обумовлені вимогами моралі та моральності, або взагалі є певними моральними обмеженнями.

Про посилення ролі та значення моральних норм у правовому регулюванні трудових відносин свідчить збільшення кількості кодексів професійної етики працівників, а також поширення кола працівників, до яких можуть пред'являтися моральні вимоги щодо професійної етики. Зазначені вимоги пред'являються як на законодавчому рівні, так і на рівні локальних нормативно-правових актів, а також трудових договорів.

Наприклад, згідно зі ст. 41 КЗпП однією з додаткових підстав розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця з окремими категоріями працівників за певних умов є вчинення працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням даної роботи. Відповідно до п. 2 ст. 44 закону України від 10.12.2015, № 889-VIII «Про державну службу» оцінювання результатів службової діяльності проводиться на підставі показників результативності, ефективності та якості, визначених з урахуванням посадових обов'язків державного службовця, а також дотримання ним правил етичної поведінки та вимог законодавства у сфері запобігання корупції. Безпосередньо в законі України від 14.10.2014, № 1700-VII «Про запобігання корупції» моральним засадам присвячено цілий розділ VI під назвою «Правила етичної поведінки», в якому зазначені загальні вимоги до поведінки осіб, на яких поширюється дія цього Закону, якими вони

зобов'язані керуватися під час виконання своїх службових чи представницьких повноважень, підстави та порядок притягнення до відповідальності за порушення цих вимог та вказано, що зазначений Закон є правовою основою для кодексів чи стандартів професійної етики. Також коротко окреслимо Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016, № 1179 які є, як зазначено у самих Правилах, узагальненим зібранням професійно-етичних вимог щодо правил поведінки поліцейських та спрямовані на забезпечення служіння поліції суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку на засадах етики та загальнолюдських цінностей. Метою цих Правил є урегулювання поведінки поліцейських з дотриманням етичних норм, формування в поліцейських почуття відповідальності перед суспільством і законом за свої дії та бездіяльність, а також сприяння посиленню авторитету та довіри громадян до поліції.

Відтак, як висновок, можемо говорити про те, що моралі та моральності наразі вже відведено певну роль у регулюванні суспільних відносин та, в подальшому, на нашу думку, їхній вплив лише буде посилюватися. Враховуючи суттєві та численні зміни в національному законодавстві, нові життєві реалії, наявність низки невирішених практичних проблем, європейський вектор розвитку сучасної України; в цілому, зазначені питання мають викликати науковий інтерес не лише в сферах філософії, соціології, політології, а й юриспруденції, у тому числі у царині трудового права.

УДК 351/354 (043.2)

Губерська Н. Л., д.ю.н., доцент,
Київський національний університет ім. Т. Шевченка,
м. Київ, Україна

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Процес становлення та розвитку вітчизняної системи вищої освіти відзначається надзвичайною складністю і суперечливістю, адже він відбувається як в умовах кардинальної трансформації політичної, соціально-економічної та культурної сфер життя українського суспільства, так і під впливом цілої низки загальносвітових тенденцій розвитку вищої освіти, що вимагає від держави постійного перегляду та коригування національної стратегії розвитку вищої освіти. Вдосконалення національної системи вищої освіти, її інтеграція у світовий освітній простір передбачають побудову ефективної моделі освітньої політики, здатної